บทความทางศีลธรรมและวัฒนธรรม

ปีที่ ๔๑ ฉบับที่ ๑๘ วันพฤหัสบดีที่ ๑๒ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๖๕

เรื่อง ข้อคิดจากวันวิสาขบูชา

วันขึ้น ๑๕ ค่ำเดือน ๖ ของทุกปี เป็นวันที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อชาวพุทธ เนื่องจากเป็นวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา คือ“วันวิสาขบูชา” ซึ่งเป็นวันคล้ายกับวันที่พระพุทธองค์ ประสูติ ตรัสรู้ และปรินิพพาน เมื่อวันวิสาขบูชาเวียนมาบรรจบในแต่ละปี พุทธศาสนิกชนจะนิยมทำบุญเป็นกรณีพิเศษ เช่นการจัดกิจกรรมทำบุญตักบาตร จัดพิธีเวียนเทียนเพื่อถวายเป็นพุทธบูชาเป็นต้น วันวิสาขบูชามีหลักธรรมสำคัญอยู่ ๒ ประการ คือ “หลักอริยสัจ ๔” กับ “ความไม่ประมาท”

หลักอริยสัจ ๔ ประกอบด้วย

๑. ทุกข์ คือปัญหาหรืออุปสรรคของชีวิต มี ๒ ประเภทคือสภาวทุกข์หรือทุกข์ประจำ มีอยู่ด้วยกันทุกคน ไม่มียกเว้น ได้แก่ ความเกิด ความแก่ ความตาย และปกิณณกทุกข์ หรือทุกข์จร จรมาเป็นครั้งคราว เช่น ความเศร้าโศกเสียใจ ความพิไรรำพัน หรือความท้อแท้ใจ เป็นต้น

๒. สมุทัย คือสาเหตุแห่งการเกิดปัญหาหรือความทุกข์ ซึ่งปัญหาต่าง ๆ ไม่ได้เกิดขึ้นอย่างลอยๆ ต้องมีสาเหตุและสาเหตุหลักที่ทำให้เกิดปัญหาหรือความทุกข์ขึ้นในชีวิตคือตัณหาหรือความอยาก

๓. นิโรธ คือการดับหรือการแก้ไขปัญหา ได้แก่ความสำรอกออก สลัดทิ้ง ปลดปล่อย ไม่มีเยื่อใยในสมุทัยอันเป็นบ่อเกิดแห่งทุกข์ได้สิ้นเชิง หมายถึง การทำลายสมุทัยและดับสมุทัยคือตัวตัณหาให้สิ้นไปเหมือนไฟที่สิ้นเชื้อ ด้วยการดำเนินการตามมรรควิถี

๔. มรรค คือหนทางหรือหลักปฏิบัติที่จะนำไปสู่การดับหรือแก้ไขปัญหา มี ๘ ประการ ได้แก่ การเข้าใจถูกต้อง, คิดถูกต้อง, พูดถูกต้อง, ทำแต่สิ่งที่ถูกต้อง, เลี้ยงชีพด้วยความถูกต้อง, หมั่นเพียรในสิ่งที่ถูกต้อง, ตั้งสติหรือระลึกถึงแต่สิ่งที่ถูกต้อง, และตั้งใจแน่วแน่ในทางที่ถูกต้อง

กล่าวโดยสรุปเมื่อทุกข์เกิดขึ้นให้รู้เท่าทันทุกข์ คือต้องกำหนดรู้ทุกข์ด้วยปัญญาตามความเป็นจริง จากนั้นให้พิจารณาหาเหตุปัจจัยที่ทำให้เกิดทุกข์ที่เรียกว่าสมุทัยว่าเกิดมาจากอะไร เมื่อทราบสาเหตุที่ทำให้เกิดทุกข์อันแท้จริงว่ามาจากอะไร ก็ต้องทำการดับทุกข์ที่เรียกว่านิโรธ ด้วยการหาทางหรือวิธีที่ถูกต้องเหมาะสมในการที่จะทำให้พ้นไปจากทุกข์นั้น ๆ ที่เรียกว่ามรรค

ความไม่ประมาท เป็นคำสอนครั้งสุดท้ายของพระพุทธองค์ เรียกว่า “ปัจฉิมโอวาท” คือ พระดำรัสสุดท้ายของพระพุทธเจ้าก่อนจะปรินิพพานว่า “วยธมฺมา สงฺขารา อปฺปมาเทน สมฺปาเทถ” แปลว่า “สังขารทั้งหลาย มีความเสื่อมสลายไปเป็นธรรมดา ท่านทั้งหลายจงยังประโยชน์ตนและประโยชน์ผู้อื่น ให้ถึงพร้อม ด้วยความไม่ประมาทเถิด” ซึ่งพอสรุปได้ว่าชีวิตของคนเรานั้นน้อย ไม่อาจตั้งอยู่ได้นาน ต้องเสื่อมสลายไปตามธรรมชาติ จึงไม่ควรประมาทในการสั่งสมบุญประกอบคุณงามความดีไว้ให้มากนั่นเอง

เมื่อวันวิสขาบูชาเวียนมาถึง ชาวพุทธจึงควรระลึกถึงพระพุทธเจ้าเป็นพุทธานุสสติ ประกอบกิจและทำบุญต่าง ๆ ตามสมควร ตลอดจนการน้อมนำหลักธรรมที่สำคัญคือหลักอริสัจ ๔ และความไม่ประมาทนี้ มาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต เพราะปฏิบัติบูชานี้เป็นการบูชาที่พระพุทธองค์ทรงสรรเสริญยิ่งนัก

จัดทำโดย กองอนุศาสนาจารย์ กรมยุทธศึกษาทหารเรือ เผยแพร่ตามอนุมัติ ทร.

เมื่อ ๑๓ ก.ย.๒๕ ท้ายบันทึก ยศ.ทร. ที่ กห ๐๓๖๕/๖๖๒๖ ลง ๒๔ ส.ค. ๒๕

www.navy.mi.th หัวข้อ เอกสาร/วารสาร แนวคิดทางธรรม